

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

ХАУСТОВА МАРИНА ГЕННАДІЇВНА

кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України
ORCID 0000-0002-8264-0646

УДК 340.01

DOI 10.37772/2518-1718-2022-2(38)-1

ПОНЯТТЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: НАЦІОНАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНІ ПІДХОДИ

У статті аналізується різноаспектність поняття цифровізації та цифрової трансформації. Визначено, що цифровізація є визнаним механізмом економічного зростання завдяки здатності технологій позитивно впливати на ефективність, результативність, вартість та якість економічної політики держави. Автором значається, що цифровізація – це впровадження цифрових технологій у усі сфери життя: від взаємодії між людьми до промислових виробництв, від предметів побуту до дитячих іграшок, одягу тощо. Це перехід від біологічних та фізичних систем у кібербіологічні та кіберфізичні (об'єднання фізичних та обчислювальних компонентів). Перехід діяльності з реального світу у світ віртуальний (онлайн).

У статті проаналізовані національні та міжнародні підходи щодо сутності і значення цифровізації, та дії держав у напрямку подальшого впровадження цифровізації суспільства. Визначено, що у країнах Європейського Союзу використовується оціночний показник рівня технологічного розвитку та ступеня запровадження інноваційних технологій у цифровому суспільстві – Індекс DESI. Підкреслено, що цифровізація не обмежується виключним використанням технологій; вона характеризується зміною культури, інтегрованої в усі сфери роботи, та трансформацією в управлінні різними командами. Проаналізовані вітчизняні здобутки, які були сформовані під впливом глобалізаційних процесів та сучасної міжнародної правової практики в сфері цифровізації, а саме створені в Україні інституції та прийняті нормативно-правові акти в сфері цифровізації українського суспільства. Зроблено висновок, що для державного регулювання розвитку сектора цифровізації суспільства необхідним є формування та дії інституційно-правового, економічного, організаційного, соціально-психологічного та техніко-технологічного механізмів з широким переліком методичного інструментарію за кожним із них.

Ключові слова: цифровізація, цифрова трансформація, державна політика, Індустрія 4.0., цифровий розвиток людського капіталу, цифровізація економіки країн ЄС, цифрове суспільство.

Постановка проблеми. Цифровізація – одна з визначальних тенденцій розвитку людської цивілізації, яка формує більш інклюзивне суспільство та кращі механізми управління, розширює доступ до охорони здоров'я, освіти та банківської справи, підвищує якість та охоплення державних послуг, розширює спосіб співпраці людей, а також дає змогу скористатися більшим розмаїттям товарів за нижчими цінами. Пандемія Covid-19 довела важливість та потрібність цифрових технологій для добробуту населення та розвитку економік.

Використання цифровізації у розвинутих країнах є нормою сьогодення. В Україні також проводиться

активна законодавча робота в цьому напрямку. Так, 3 березня 2021 року Кабінет Міністрів України затвердив своєю Постановою Національну економічну стратегію на період до 2030 року, у якій визначаються орієнтири, принципи та цінності в економічній політиці, і серед них вказується на необхідність подальшого розвитку ефективної цифрової сервісної держави та компактних державних інститутів (розвиток цифрової економіки як одного із драйверів економічного зростання України) [1]. Також 3 березня 2021 року Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням схвалив Концепцію розвитку цифрових компетентностей і затвердив план заходів щодо її

реалізації. Ухвалення цієї Концепції – стратегічний крок вперед у побудові цифрової держави. Одна з її найважливіших цілей – навчити цифрової грамотності 6 млн українців за 3 роки. В документі вказується, що опанувавши цифрові навички, кожен українець зможе отримувати державні послуги онлайн, якісно підвищити рівень життя, впевнено користуватися соціальними мережами та Інтернетом [2]. Використання цифрової економіки для української держави стає актуальним завданням. Сьогодні такі сфери життєдіяльності як медицина, політичні процеси, безпека, освіта, транспорт, екологія, адміністративні послуги, підприємницька діяльність, туризм неможливо уявити без використання інформаційно-комунікаційних технологій. Тому постійно постає питання у розширенні наукових досліджень методичних підходів до розвитку цифровізації суспільства. Сьогодні в Україні для розвитку цифрової економіки розробляється велика кількість нормативно-правових актів, ухвалюються концепції й програми розвитку. Однак, процеси цифровізації українського суспільства ще не доопрацьовані та потребують подальшого дослідження та впровадження в життя нових інструментів та заходів, зокрема з урахуванням міжнародної правової практики в цій сфері. Процеси подальшої розробки цифровізації суспільства повинні містити основні інструменти й технології побудови ефективної цифровізації, з урахуванням результатів для українського суспільства і економіки. Тому дослідження методичних підходів щодо побудови моделей трансформації цифрової економіки та суспільства, вивчення міжнародної правової практики та аналіз сучасного українського законодавства, його порівняння і з правом інших країн є досить актуальними, оскільки надають можливість запровадити в вітчизняну систему права прогресивні та ефективно відпрацьовані правові приписи та інструменти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для всебічного розуміння поняття цифровізація та цифрової трансформації слід звернутись до вчень видатних вітчизняних та закордонних науковців, серед яких можна відзначити дослідження А. МакАфі, С. Бреннан, Д. Креїсс, П. Вайл, С. Ворнер, Ю. О. Нікітіна, О. А. Бурбело, Г. О. Ткачук, Г. Г. Чмерук, В. Р. Краліч, І. А. Бурлакова. Їх дослідження можна взяти за основу для визначення поняття цифрової трансформації. Дослідженням «цифровізації» займалися такі вчені, як Д. Стігліц, Б. Ван Арк, Дж. Ліклайдер, серед сучасних дослідників можна виділити О. Вишневського, О. Гудзя, В. Ляшенка.

Мета статті – систематизувати поняття цифровізації, проаналізувати міжнародний досвід у сфері цифровізації суспільства для запровадження в вітчизняну систему права позитивного правового досвіду у сфері регулювання цифрових відносин; окреслити

шляхи та заходи, що є необхідними для подальшої роботи задля ефективного використання інструментів цифровізації для вдосконалення економічних, політичних відносин в Україні.

Для досягнення поставленої в роботі мети були використані такі загальнотеоретичні методи дослідження, як аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння для визначення змісту й складових поняття «цифровізації» та «цифровізації суспільства»; системний підхід для узагальнення основних методичних підходів щодо моделей трансформації цифровізації суспільства; методи позитивного і нормативного аналізу для вироблення рекомендацій з удосконалення моделі трансформації цифровізації. За допомогою спеціальних методів наукового пізнання (систематизації, абстрагування, декомпозиції) в статті досліджено теоретичні засади цифрової економіки та здійснено критичний всебічний аналіз та систематизацію наукових і практичних підходів до трактування сутності цифровізації.

Виклад основного матеріалу. Основною метою цифровізації є досягнення цифрової трансформації існуючих та створення нових галузей економіки, а також трансформації сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні. Пріоритет можливий тоді, коли ідеї, дії, ініціативи та програми, які стосуються цифровізації, будуть інтегровані в національні, регіональні, галузеві стратегії і програми розвитку.

Цифровізація є визнаним механізмом економічного зростання завдяки здатності технологій позитивно впливати на ефективність, результативність, вартість та якість економічної політики держави [3, с.46]. Цифровізація (з англ. digitalization) – це впровадження цифрових технологій в усі сфери життя: від взаємодії між людьми до промислових виробництв, від предметів побуту до дитячих іграшок, одягу тощо. Це перехід від біологічних та фізичних систем у кібербіологічні та кіберфізичні (об'єднання фізичних та обчислювальних компонентів). Перехід діяльності з реального світу у світ віртуальний (онлайн). Цифровізація – це один із головних факторів зростання світової економіки в найближчі 5–10 років [4]. Крім прямого підвищення продуктивності, яке отримують компанії від цифрових технологій, є ланцюг непрямих переваг цифровізації, як-то економія часу, створення нового попиту на нові товари й послуги, нова якість та цінність тощо. Цифровізація стане головним інструментом для досягнення стратегічної цілі України – збільшення ВВП у 8 разів, до 1 трлн дол. у 2030 році, та забезпечення добробуту, комфорту та якості життя українців на рівні, вищому за середній показник у Європі [5].

Ще одне визначення поняття представлено у Енциклопедії інформаційних наук і технологій в якій

ззначається, що «цифровізація – це інтеграція цифрових технологій у повсякденне життя суспільства шляхом оцифровки всього, що можна оцифрувати. Цифровізація означає комп'ютеризацію систем і робочих місць для більшої легкості та доступності» [3].

Засновник і головний виконавчий директор Agile Elephant Девід Террар зазначав, що «цифрова трансформація» – це процес переходу до нових способів роботи і мислення з використанням цифрових, соціальних, мобільних і нових технологій та включає зміну мислення керівництва, заохочення інновацій і нових бізнес-моделей, оцифровку активів і ширше використання технологій для поліпшення досвіду співробітників, клієнтів, постачальників, партнерів і зацікавлених сторони [4].

Виходячи з вищезазначеного, важливо підкреслити, що поняття цифровізація та цифрової трансформації не має чіткого визначення. Однак, можливо зазначити, що вони між собою пов'язані.

Так, цифровізація більш загальне поняття, яке охоплює багато методик, а цифрова трансформація – це процес, завдяки якому організації з використанням цифрових технологій переходять на новий рівень не тільки виробництва, а й відношення між партнерами, клієнтами та працівниками. Експерти компанії Gartner роблять прогнози, що ініціативи по цифровізації прискорюються, і більшість очікує, що цифрові технології кардинально змінять їх галузь до 2026 року [5, с. 114]. Цифровізація виступає фундаментом цифрової економіки. Саме тому цифровізація розглядається як важливий елемент сталого розвитку економіки та суспільства, а такі технології як інтернет речей (IoT), хмарні технології, електронна ідентифікація (eID) та штучний інтелект (AI) можуть сприяти досягненню Глобальних Цілей Сталого Розвитку Організації Об'єднаних Націй до 2030 року.

Отже, у період сьогодення термін «цифровізація» використовується у вузькому та широкому значеннях. Під *цифровізацією у вузькому сенсі* розуміється перетворення інформації в цифрову форму, яке у більшості випадків призводить до зниження расходів, та появи нових можливостей тощо. Велика кількість конкретних перетворень інформації в цифрову форму призводить до суттєвих позитивних наслідків, які обумовлюють застосування терміну цифровізації у широкому сенсі.

Як перехід до цифрової інформації всіх сторін економічного та соціального життя, цифровізація з простого методу покращення різних приватних сторін життя перетворюється в драйвер світового суспільного розвитку, який забезпечує підвищення ефективності економіки та покращення рівня життя.

Цифровізацію у широкому сенсі можливо розглядати як тренд ефективного світового розвитку тільки в тому випадку, якщо цифрова трансформація

відповідає наступним вимогам: вона охоплює виробництво, бізнес, науку, соціальну сферу та звичайне життя громадян; супроводжується тільки ефективним використанням її результатів; її результати доступні користувачам перетвореної інформації; її результатами користуються не тільки фахівці, але й пересічні громадяни, а користувачі цифрової інформації мають навички роботи з нею.

Урядом України приймаються широкомасштабні заходи по розвитку цифровізації суспільства, цифрового сектору економіки, впроваджуються електронні платежі та вдосконалюється нормативно-правова база в сфері електронної комерції. Задля реалізації цих та інших проектів 18 вересня 2019 року Уряд затвердив Положення про Міністерство цифрової трансформації України. Прийняття акта створює правові передумови для його функціонування, визначає засади, цілі та принципи діяльності. Відповідно до затвердженого Постановою КМУ Положення, Міністерство цифрової трансформації України (Мінцифри) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Мінцифри є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, розвитку інфраструктури широкоугового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації; у сфері розвитку IT-індустрії [6].

Технологічні зміни відбуваються швидко. Це вимагає якісного та своєчасного реагування, у тому числі і в питаннях адаптації законодавчої та регуляторної сфер. Завдання по швидкій цифровій трансформації неможливо вирішити без тісної міжнародної співпраці [7, с. 232]. Передовий досвід цифровізації та розвитку цифрових інформаційних технологій в рамках Європейського Союзу та інших країн світу визначає їх як стратегічних партнерів в галузі цифрових технологій та інформатизації. Європейський Союз та інші розвинені країни не тільки декларують підтримку розвитку цифрового простору, але й роблять практичні кроки в цьому напрямі. Відповідно, в Україні в найближчій перспективі планується розробка нових нормативно-правових актів, які будуть спрямовувати подальшу роботу в сфері

цифровізації суспільства, з урахуванням міжнародного правового досвіду.

Задля перевірки та аналізу якості використання інструментів цифровізації суспільства та їх позитивного впливу на всі сфери діяльності у країнах Європейського Союзу використовується оціночний показник рівня технологічного розвитку та ступеня запровадження інноваційних технологій у цифровому суспільстві – Індекс DESI [8]. Цей індекс охоплює п'ять основних субіндексів: зв'язок, людський капітал, використання Інтернету, інтеграція цифрових технологій і цифрові державні послуги. Вимір людського капіталу складається з п'яти показників, об'єднаних у два підвимири, що вивчають навички, необхідні для використання можливостей цифрового суспільства. Для визначення індексу DESI важливою складовою є наявність цифрових навичок у населення та у випускників навчальних закладів. Відповідно до значення індексу DESI, у 2020 р. лідерами з розвитку цифрових технологій серед країн Європейського Союзу стали Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Данія, Фінляндія, Швеція, Великобританія, Ірландія, Естонія, Австрія. За даними Звіту DESI (2020) [9, с.114] у домогосподарствах Європейського Союзу збільшилося покриття цифровими мережами нового покоління (зростання відбулося на рівні з 83% до 86%). Також за останні 2 роки простежується зростання доступу домашніх господарств до фіксованих широкосмугових мереж: з 15% до 26%. Покриття 4G охоплює майже все населення ЄС (96%), але рівень покриття 5G все ще порівняно низький (25%). Найбільш розвинені країни Євросоюзу з точки зору цифрової готовності мають більші інформаційно-комунікаційні можливості, зокрема: Фінляндія, Німеччина, Угорщина та Італія. Найвищий рівень доступності зв'язку у межах цифрового доступу в країнах ЄС належить Данії, Швеції, Люксембургу (68-65-бальна позиція за індексом DESI). Середній рівень серед країн ЄС становить 50 балів рейтингової позиції. Найнижчий показник у Болгарії, Кіпру, Греції.

Найвищий рівень цифрового розвитку людського капіталу у Фінляндії, Швеції, Естонії; найнижчий серед країн ЄС – у Болгарії, Румунії та Італії. В країнах Євросоюзу відбувається активна інтеграція цифрових технологій на підприємствах залежно від розміру компанії, сектора і держави-члена. У 2019 р. 38,5% великих компаній поклалися на передові сервіси хмарних обчислень, а 32,7% використовували рішення для великих даних. Переважна більшість малих і середніх підприємств заявили, що вони не використовували ці рішення; 17% малих і середніх підприємств використовують хмарні сервіси і 12% використовують великі дані. Згідно зі звітом DESI 2020 р. тільки 17,5% малих і середніх підприємств

продавали свою продукцію через Інтернет (на 1,4% цей показник більший, ніж у 2016 р.) [10, С. 106]. Ірландія, Фінляндія та Бельгія лідирують за показником інтеграції цифрових технологій [11, с. 142].

Досліджуючи порядок використання інструментів щодо перевірки показників цифровізації в рамках Європейського Союзу, у березні 2021 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації, одним із яких є розроблення та затвердження опису цифрової компетентності (рамки цифрової компетентності) та відповідних рамок цифрових компетентностей для основних професійних груп за сферами економічної діяльності [2]. Мінцифри відзвітувало про розроблення та впровадження відповідних рамок цифрових компетентностей, а також 30 березня оприлюднило документ, що містить 4 виміри, 6 сфер, 30 компетентностей та 6 рівнів володіння цифровими навичками [12]. За основу Концепції взято європейську концептуально-еталонну модель цифрових компетентностей для громадян DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens [13] та рекомендації у сфері цифрових компетентностей від європейських та міжнародних інституцій» [14], більшу частину змісту документа, цілком логічно, складають напрацювання європейських учених. Відповідно до документу DQ, компетентність передбачає розуміння прав щодо володіння та посідання цифрових творів, розрізнення творчого використання та привласнення робіт, вміння легального завантаження, використання стратегій захисту власних та чужих творів, відстеження різноманітних змін, формування довіри, відповідальність, самоповагу та повагу до інших [15, с. 172].

Підхід ЄС до цифрової трансформації означає розширення можливостей та залучення до неї кожного громадянина, посилення потенціалу кожного бізнесу та вирішення глобальних викликів, і передбачений рамковими та стратегічними документами, такими як: Стратегія Єдиного цифрового ринку (Digital Single Market Strategy for Europe), Підключення до Європейського Гігабітного суспільства (Connectivity for a European Gigabit Society), нещодавно розробленої стратегії Цифрова Європа 2025 (Digital Europe 2025) та Програми розвитку загальноєвропейських стандартів у сфері телекомунікацій та цифрових технологій тощо. Стратегія Єдиного цифрового ринку ЄС була запропонована Європейською Комісією у 2015 році з метою досягнення синергії між країнами ЄС у царині новітніх технологій, транскордонної торгівлі та надання послуг в межах Єдиного цифрового ринку (далі – ЄЦР). Стратегія спрямована на те, щоб економіка, промисловість та суспільство Європи в повній мірі скористалися перевагами нової цифрової ери. ЄС активно створює

вільний та безпечний ЄЦР, де люди можуть безпечно спілкуватись, здійснювати покупки в інтернеті без кордонів, а підприємства можуть продавати свої товари/послуги через інструменти електронної комерції по всьому ЄС. Тобто, ЄЦР пропонує розширені можливості для: користувачів, малого та середнього бізнесу, інноваційних стартапів, креативного сектору, наукового та безпекозміцнюючого співробітництва у додаток до модернізації вже існуючих індустрій. Головна мета Єдиного цифрового ринку ЄС – усунення зайвих регуляторних бар'єрів і перехід від окремих національних ринків до єдиного, із загальноєвропейськими уніфікованими правилами у трьох секторах – телекомунікації, довірчі послуги та електронна комерція [16, с.152].

В межах Європейського Союзу, для подальшого ефективного впровадження цифровізації в усі сфери життя були затверджені такі документи, як «Індустрія 4.0.» (Industry 4.0.) «Розумне виробництво» (Smart manufacturing), «Інтернет у промисловості» (Internet of manufacturing), «Цифрове виробництво» (Digital manufacturing) та «Відкрите виробництво» (Open Manufacturing), прийнята в 2011 р. в Німеччині. Таким чином, країни світу сформулювали власне бачення та власні ініціативи цифрового розвитку та визначили, конкретизували стратегії і проекти цифрового розвитку та цифровізації економіки відповідно до викликів індустріальної революції 4.0. та визначили стратегічні напрями поетапної цифровізації економіки країни [17].

Цифровізація формує нову парадигму розвитку: Європу 4.0, що передбачає використання нових цифрових технологій, пов'язаних із Індустрією 4.0, які сприяють потрійному імперативу Європи – економічній конкурентоспроможності, географічній конвергенції, а також узгодження з її соціальними цінностями [10, с. 107].

Враховуючи досвід ЄС та сучасні глобалізаційні процеси, в українській науці та у законодавстві визначається, що Індустрія 4.0 – це сукупність відносин, що складаються в процесі виробництва товарів (робіт, послуг) структурами усіх галузей економіки на основі цифрових технологій з метою підвищення конкурентоспроможності бізнесу і країни в цілому. Ключовими технологіями стають: Великі дані; Інтернет речей; віртуальна і доповнена реальність; хмарні обчислення; 3D-друк; друкована електроніка; блокчейн тощо. Практично у всіх галузях вітчизняної економіки як у державній, так і в приватній сферах впроваджуються передові інформаційні технології, в тому числі хмарні технології як пул використовуваних ресурсів, включаючи комп'ютерну апаратуру і програмне забезпечення. З огляду на те, що застосування інноваційних технологій зменшує транзакційні витрати, підвищує продуктивність праці, скорочує

час на здійснення онлайн комунікацій з партнерами, клієнтами тощо, їх впровадження на тих чи інших господарюючих суб'єктах стає нагальною проблемою, яку без належного правового забезпечення господарської діяльності таких суб'єктів вирішити неможливо і законодавець прагне вирішити цю проблему, приймаючи відповідні Закони України [18, с. 6].

Слід зазначити, що з 14.08.2021 р. набув чинності Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», який визначає організаційні, правові та фінансові засади функціонування правового режиму Дія Сіті, що запроваджується з метою стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні шляхом створення сприятливих умов для ведення інноваційного бізнесу, розбудови цифрової інфраструктури, залучення інвестицій, а також талановитих спеціалістів [19]. Видами діяльності, здійснення яких стимулюється шляхом створення правового режиму Дія Сіті, можуть бути комп'ютерне програмування, консультування з питань інформатизації, діяльність із керування комп'ютерним устаткуванням; видання комп'ютерних ігор, а також іншого програмного забезпечення; надання програмних продуктів, у тому числі комп'ютерних ігор, у режимі «онлайн» та надання веб-послуг із доставки програмних додатків, включаючи розповсюдження примірників (копій, екземплярів) програмного забезпечення у електронній формі; освітня діяльність у галузі інформаційних технологій; оброблення даних і пов'язана із цим діяльність за певними винятками; дослідження та експериментальні розробки у сфері природничих і технічних наук щодо інформаційних та інформаційно-комунікаційних технологій; проведення маркетингових кампаній та надання рекламних послуг з використанням програмного забезпечення, розробленого за участю резидента Дія Сіті, у мережі Інтернет та/або на пристроях користувачів; діяльність організаторів кіберспортивних змагань, кіберспортивних команд, спеціалізованих комп'ютерних центрів та/або клубів, призначених для проведення кіберспортивних змагань, а також студій трансляції кіберспортивних змагань; діяльність постачальника послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів; забезпечення кібербезпеки інформаційно-комунікаційних систем, програмних продуктів та інформації, що в них обробляється; діяльність з проектування (конструювання), дослідження, тестування (випробування) технологій, пристроїв і систем робототехніки з використанням комп'ютеризованих систем управління та інші види діяльності, визначені Кабінетом Міністрів України в порядку, встановленому Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», який на сьогодні визначає правові та організаційні засади реалізації державної регуляторної політики у сфері господар-

ської діяльності в Україні, а його засоби – виступають дієвим інструментом підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання [20].

Слід відмітити, що на сьогодні в Україні відбувається суттєве оновлення законодавства в сфері регулювання діяльності суб'єктів господарювання, зокрема, спостерігається: зменшення адміністративного контролю шляхом скорочення кількості перевірок суб'єктів господарювання; спрощення дозвільної системи та мінімізація видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню; удосконалення системи державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень шляхом створення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень як єдиної державної інформаційної системи, що забезпечує обробку, збереження і надання відомостей про зареєстровані речові права на нерухоме майно та їх обтяження; реформування системи оподаткування, що має забезпечити створення сприятливого підприємницького середовища та лібералізацію фіскальних відносин, оскільки одним з зовнішніх чинників, що робить вплив на ефективний розвиток господарюючого суб'єкта, є надмірне податкове навантаження; поширення запровадження непрямої державної підтримки зазначених суб'єктів шляхом стимулювання ведення ними бізнесу, а не прямого фінансування їх витрат. Вважається, що засоби непрямої державної підтримки забезпечують конкуренцію на ринку, що є важливим фактором глобалізації інноваційної економіки [18, с. 10–11].

В Україні на сьогодні відбувається процес академічного відокремлення університетських структур та утворення на їх основі спін-компаній («spin-off» та «spin-out»), а серед малих організаційних форм інноваційної діяльності набули розповсюдження стартап компанії, які виникли як інноваційні компанії у сфері інформаційних технологій, а потім знайшли застосування і в інших сферах діяльності (науки, соціальних досліджень, культури, підприємництва, економіки). Особливість цих структур полягає в тому, що вони можуть функціонувати і як юридична особа, наприклад, у вигляді вітчизняного інноваційного підприємства, і як колективне утворення без створення юридичної особи, шляхом об'єднання майна і діяльності стартаперів для досягнення ними спільної мети. Підставою для цього може слугувати договір про спільну діяльність. Існують декілька моделей фінансування цих компаній, а саме венчурні фонди; бізнес-янгели; конкурси та гранти. Проте, засновники стартап компаній, можуть звернутися і до нової системи онлайн-кредитування, зокрема, до систем краудфандінга або краудлендінга. Показово, що проблема підвищення доступності фінансових послуг на сьогодні все ще залишається однією з актуальних проблем, вирішення якої пов'язують з вдо-

сконаленням і розвитком технологій мікрофінансування – діяльності, спрямованої на надання базових фінансових послуг людям, які не можуть претендувати на стандартні банківські фінансові послуги, а саме людям, які опинились у скрутних життєвих обставинах, підприємцям-початківцям тощо [21, с. 144].

Слід погодитися із тим, що мікрофінансування, одним з видів якого є мікрокредитування, – це приклад соціального підприємництва, який передбачає симбіоз соціальної місії з отриманням комерційного ефекту, оскільки його технології зводяться не тільки до надання послуг населенню з низьким рівнем доходу, а також засновникам мікробізнесу, щоб вони, скориставшись цими послугами, могли забезпечити собі подальше зростання як в плані особистісного розвитку, так і в частині розширення бізнесу та підвищення якості життя. Модель мікрофінансування передбачає використання мікрофінансовими організаціями спеціально розроблених процедур з оцінки ризику позичальника, а також технологій надання і забезпечення повернення позик. Таким чином, основною метою мікрокредитування малого бізнесу, з одного боку, є забезпечення повернення отриманих коштів, а з іншого, – забезпечення отримання доходу від таких операцій. [18, с. 15]

На сьогодні інформатизація та проведена на її основі інтелектуалізація промислових технологій, методів управління економікою повинні стати основною умовою прогресивного розвитку сучасної економіки. Крім природно-ресурсного потенціалу країни, його фінансів, основним капіталом стає інтелектуальний (в тому числі, науково-освітній, інформаційний та комунікаційний) потенціал.

Разом із тим, хоча в Україні й ухвалено низку законодавчих актів щодо інформатизації (Закони України «Про інформацію», «Про науково-технічну інформацію», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про телекомунікації», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги», «Про електронну комерцію», «Про доступ до публічної інформації», «Про Національну програму інформатизації», «Про Концепцію Національної програми інформатизації» тощо), побудова інформаційного суспільства відбувається досить безсистемно. Взяти хоча б проблему хмарних технологій (cloud computing) – технології розподіленої обробки цифрових даних, яка здатна забезпечити користувачеві не лише хостинг, тобто послугу надавання дискового простору, підключення до мережі та інших ресурсів для розміщення фізичної інформації на сервері, що постійно перебуває в мережі (наприклад, Інтернеті), а й надати віддалені обчислювальні потужності клієнтові. У сучасних умовах, порівняно з іншими спо-

собами обчислення, хмарні технології мають ряд переваг і дозволяють максимально зменшити витрати на обробку даних, серверне та мережеве обладнання, використання програмних рішень, утримання IT-персоналу, адміністрування тощо [18, с. 18]. Саме задля цього 17 лютого 2022 р. був прийнятий закон України «Про хмарні послуги», набуття чинності якого призначено на 16 вересня 2022 р., в якому зазначається, що вимоги у сфері електронних довірчих послуг за допомогою технології хмарних обчислень затверджуються Кабінетом Міністрів України. Відповідно до Закону захист прав користувачів хмарних послуг та/або послуг центру обробки даних, а також механізм реалізації захисту цих прав регулюються цим Законом, законами України «Про захист прав споживачів» та «Про електронні комунікації». Порядок застосування технології хмарних обчислень та надання хмарних послуг банками, особами, що провадять діяльність на ринках фінансових послуг, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк України, платіжними організаціями та/або учасниками платіжних систем, операторами послуг платіжної інфраструктури визначається Національним банком України відповідно до вимог цього Закону [22].

Ефективний електронний уряд ЄС також позитивно впливає на більшість галузей економіки та може спростити і прискорити різні процедури. Саме тому динамічний розвиток цифрових технологій в Євросоюзі ставить перед державним сектором нові завдання. Згідно зі звітом DESI 2020 р. кількість осіб, які використовували послуги електронного уряду в 2019 р., збільшилася з 58% до 67% [8]. Естонія, Іспанія та Данія мають першість за цим показником.

У сфері послуг цифрові технології дозволяють здійснювати діяльність з будь-якого куточка світу, проводити відеоконференції, купувати продукти та різні побутові товари через мережу Інтернет. Цифровізація може сприяти вирішенню соціальних проблем, полегшивши доступ до основних послуг у сфері охорони здоров'я (електронна система охорони здоров'я) та освіти (дистанційне навчання), наданню фінансових послуг, прозорості та ефективності діяльності уряду (електронний уряд: система електронних регламентів та реєстрацій).

Продовж декількох останніх років в Україні на державному рівні плануються заходи щодо інтенсивного впровадження цифрових технологій в усі сфери суспільного життя. Починаючи від Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [23], яка серед інших реформ та програм розвитку держави визначала Програму електронного урядування, у державі ухвалено низку відповідних концепцій, планів, стратегій, законів та інших нормативно-правових актів.

Цифровізація політики є наслідком глобалізації та полягає в тому, що вона кардинально змінює сучасні тренди політичних процесів, функціональне призначення політичних інститутів, суспільні інтеракції та сценарії майбутнього. Цифрові технології обумовлюють результати виборів, формують і модерують громадянську активність, впливають на зовнішній імідж держави, виступають каталізатором гібридності політичних режимів, роблять впізнаваними і легітимними публічних персон, політичні кампанії, доленосні рішення.

У листопаді 2017 р. КМУ схвалив Концепцію розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації [24], відповідно до якої електронна демократія визначена як форма суспільних відносин, за якої громадяни й організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоврядування шляхом широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій у демократичних процесах.

Реалізація Концепції була передбачена у два етапи на період до 2020 р. Серед заходів електронної демократії передбачено, зокрема, удосконалення механізму подання та розгляду електронних петицій; формування основ впровадження електронного голосування, а також електронного виборчого процесу, електронних референдумів і електронних плебісцитів; запровадження мережевих сервісів у сфері електронної демократії; забезпечення розвитку відкритих даних тощо. План заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронної демократії в Україні включає завдання щодо нормативно-правового та ресурсного забезпечення розвитку електронної демократії в Україні, що покладаються на державні інституції із залученням низки громадських організацій.

Реалізацію основних завдань Уряду України у сфері електронної демократії й електронного урядування покладено на Міністерство цифрової трансформації України, яке відповідає за розвиток електронної демократії, електронного урядування; цифрову трансформацію; впровадження національних електронних інформаційних ресурсів та забезпечення їх інтеперабельності; зниження цифрового розриву та ін., що відповідає «Принципам Торонто» [25]. Відповідно до Плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронної демократії в Україні на 2019–2020 рр [26], затвердженого розпорядженням КМУ від 12 червня 2019 року № 405-р, реалізовано такі заходи: 1) ухвалено постанову КМУ «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних вебсайтів органів виконавчої влади» від 12 червня 2019 року № 493, яка стосується вимог до створення (модернізації) офіційних вебсайтів (вебпорталів) органів виконавчої влади; 2) започатковано залучен-

ня громадян до конкурсу проєктів Державного фонду регіонального розвитку (далі – ДФРР) під назвою Всеукраїнський громадський бюджет (далі – ВГБ) на обласному рівні (пілоти в Полтавській, Львівській, Чернігівській областях). Міністерством розвитку громад і територій України запроваджено нову інформаційну систему для ДФРР[27]. Крім того, стартувало навчання для підвищення цифрової грамотності населення та представників державної влади й місцевого самоврядування, розроблено проєкт Національної стратегії захисту дітей в цифровому середовищі на 2021–2026 рр. [28].

Отже, цифровізація не обмежується виключним використанням технологій; вона характеризується зміною культури, інтегрованої в усі сфери роботи, та трансформацією в управлінні різними командами.

Та попри ряд позитивів, які породжує цифровізація, їй притаманний ряд викликів, до яких може бути не готове і суспільство, і бізнес. Прогресивна автоматизація та використання робототехніки матиме наслідком порушення ринку праці, що характеризуватиметься безробіттям та нерівністю доходів. Через відсутність довіри до цифрових технологій, доступу до них та навичок до їх використання може збільшитися цифровий «розрив» [13]. Серед інших викликів – проблема безпеки та порушення конфіденційності, поглиблення соціальної відчуженості, стирання етичних меж (неможливість контролювати у майбутньому штучний інтелект), зниження культурного розвитку [14].

Для подолання викликів у сфері цифровізації та посилення сильних сторін на міжнародному та національному рівнях доцільно:

Сприяти формуванню цифрової сумісності між країнами світу. Створення набору глобальних правил з огляду на економічні, політичні та культурні відмінності країн. Ключовий набір правил передбачає розробку глобального документу для визначення доведених міжнародною практикою принципів та пріоритетів поширення цифрових технологій, з метою забезпечення їх інтероперабельності, запобігання фрагментації глобального простору та утворення цифрових «островів».

Нівелювати цифровий «розрив» у спосіб посилення цифрового розвитку для всіх. Світові лідери повинні подолати цифровий розрив між країнами,

що розвиваються, та розвинутими країнами, а також між різними соціальними та расовими групами в будь-якій країні.

Створити надійні технології для всіх. Цифрові технології мають охоплювати більше людей, знизити витрати та зменшити неефективність, особливо для малого та середнього бізнесу. Цифрові технології мають надійно впроваджуватися для всіх учасників, включаючи посилений захист конфіденційності даних, кращі системи онлайн-суперечок та алгоритми, які не дискримінують жодного з «гравців». Це вимагає розвитку державно-приватного партнерства за людиноцентричного підходу.

Створити міжнародну платформу, що матиме ціллю сприяння вирішенню негативних впливів цифрових технологій (зокрема, подолання цифрової нерівності у суспільстві з-поміж країн) та подоланню викликів у сфері безпеки та порушенні конфіденційності.

Підвищити рівень статистичних систем для адекватного та безперервного відстеження процесів впровадження цифрових технологій та їх соціально-економічних наслідків у динаміці, з кардинальним удосконаленням статистичного нагляду на мікрорівні (підприємства, домогосподарства, фізичні особи-підприємці).

Створити фонд підтримки, кошти якого мають спрямовуватися на розбудову цифрової інфраструктури та поширення технічної освіти у менш розвинутих країнах світу, зважаючи на недостатність внутрішніх інвестиційних ресурсів та з метою нівелювання/скорочення цифрового «розриву» [15].

Висновки. Отже, для державного регулювання розвитку сектора цифровізації суспільства необхідним є формування та дії інституційно-правового, економічного, організаційного, соціально-психологічного та техніко-технологічного механізмів з широким переліком методичного інструментарію за кожним із них, комплексне та системне застосування яких дасть можливість зростання рівня якості, конкурентоспроможності, технологічності продукції, оптимізує процеси виробництва та збуту продукції; активує реалізацію цифрової трансформації існуючих та формування й активний розвиток нових високотехнологічних галузей, що в комплексі забезпечить динамічний ефективний розвиток сектору цифрового суспільства в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Національна економічна стратегія на період до 2030 року: схв. постановою Кабінета Міністрів України від 03 березня 2021 р. № 179. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>.
2. Концепція розвитку цифрових компетентностей: схв. Розп'ядженням Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>
3. Соснін О. Цифровізація як нова реальність країни. *Юридичний вісник України*. 2020. № 1. С. 45–54.

4. Україна 2030Е-країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>.
5. Encyclopedia of Information Science and Technology, Fourth Edition (10 Volumes). IGI Global, June. 2017. 8104 p.
6. Положення про Міністерство цифрової трансформації України: схв. постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019р. № 856. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pitannya-ministerstva-cifrovoyi-t180919>.
7. Павлов К. В., Асадуллина Н. Р. Формы и методы направления цифровизации экономики. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 3(61). С. 228–236.
8. I-SCOOP: website. URL: <https://www.i-scoop.eu/digitization-digitalization-digital-transformation-disruption/>.
9. Хлебінська О. І. Теоретичні підходи до цифровізації та цифрової трансформації. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*. II Міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 22 квітня 2021 р.). Київ, 2021. С. 114–115.
10. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2016. № 6. С. 106–107.
11. Ляшенко В. І. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія. НАН України, Інститут економіки промисловості. Київ, 2017. 252 с.
12. Мінцифри оприлюднює Рамку цифрової компетентності для громадян. Урядовий портал. 2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-oprilyudnyue-ramku-cifrovoyi-kompetentnosti-dlya-gromadyan>.
13. DQ Global Standards Report. Common Framework for Digital Literacy, Skills and Readiness. DQ Institute. 2019. URL: <https://www.dqinstitute.org/wp-content/uploads/2019/03/DQGlobalStandardsReport2019.pdf>.
14. Опис цифрової компетентності для громадян України: Міністерство цифрової трансформації України, 2021. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoyi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf.
15. Шматков Д. І. Правові аспекти змісту цифрової компетентності: систематичний огляд літератури. *Право та інноваційне суспільство*. 2021. № 1 (16). С. 169–176.
16. Сенкевич О. Ф. Методичні підходи щодо моделей трансформації цифрової економіки та суспільства. *Економічні горизонти*. 2018. № 4(7). С. 146–154.
17. Sirugue, C. Industry 4.0: An opportunity to re-industrialize Europe. *The European files, Industry 4.0: The New Industrial Revolution for Europe*. 2017. 45. URL: <https://www.europeanfiles.eu/wpcontent/uploads/2017/05/The-European-FilesIndustry-4.0-Issue-45-january-2017.pdf>.
18. Білоусов Є. М., Борисов І. В. та ін. Концепція «Індустрія 4.0»: проблеми впровадження і окремі правові аспекти її реалізації в Україні : монографія / за ред. С. В. Глібка. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2021. 200 с.
19. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України. від 15.07.2021 р. № 1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>.
20. Про засади державної регуляторної політики в сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 р. № 1160-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>.
21. Мамута М. В., Сорокіна О. С. Введение в микрофинансирование. *Глобальные рынки и финансовый инжиниринг*. 2015. Т. 2. № 2. С. 143–156.
22. Про хмарні послуги: Закон України від 17.02.2022 р. № 2075-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2075-20#Text>.
23. Стратегія сталого розвитку «Україна -2020»: схв. Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>.
24. План заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронної демократії в Україні на 2019-2020 роки: схв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 р. № 405-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2019-%D1%80#Text>.
25. Принципи Торонто. Ключові пріоритети проведення реформ в Україні на 2019-2023 р./ <https://dejure.foundation/library/pryntsyru-toronto>.
26. План заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронної демократії в Україні на 2019-2020 роки: схв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 р. № 405-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2019-%D1%80#Text>.
27. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних вебсайтів органів виконавчої влади: Постанова КМУ від 12 червня 2019 р. № 493 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493-2019-%D0%BF#Text>.

28. Міністерство та Комітет цифрової трансформації України. URL: https://thedigital.gov.ua/news/rozpochalisya-elektronni-konsultatsii-z-gromadskistyushchodo-proektu-natsionalnoi-strategii-zakhistu-ditey-v-tsifrovomu-seredovishchi-na-2021-2026-roki?fbclid=IwAR0tM_rD2i13ioyRTwkGCHzCVH9ko-WSavFiGwXc6oDThRmRwpQn8yGsfIU.

REFERENCES

1. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on National economic strategy for the period up to 2030 № 179 (2021, March 3). Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> [in Ukrainian].
2. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine on Concept of development of digital competences: Ed. The order of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 167-r (2021, March 3). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
3. Sosnin, O. (2020). Digitalization as a new reality of the country. *Yurydychnyi visnyk Ukrainy*, 1, 45–54 [in Ukrainian].
4. Ukraine 2030e-country with a developed digital economy. Ukrainian Institute of the Future. Retrieved from <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> [in Ukrainian].
5. Encyclopedia of Information Science and Technology, Fourth Edition (10 Volumes). (2017, June). IGI Global. 8104 r [in English].
6. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on Regulations on the Ministry of Digital Transformation of Ukraine № 856 (2019, September 18). Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pitannya-ministerstva-cifrovoyi-t180919> [in Ukrainian].
7. Pavlov, K.V. & Asadullyna, N.R. (2020). Forms and methods of direction of digitalization of the economy. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, 3(61), 228–236 [in Russian].
8. I-SCOOP: website. Retrieved from <https://www.i-scoop.eu/digitization-digitalization-digital-transformation-disruption> [in English].
9. Khlebynska, O.I. (2021). Teoretychni pidkhody do tsyfrovizatsii ta tsyfrovoyi transformatsii. *Biznes, innovatsii, menedzhment: problemy ta perspektyvy: Proceedings of the II Mizhnarodna nauково-praktychna konferentsiia* (pp. 114–115). Kyiv [in Ukrainian].
10. Koliadenko, S. V. (2016). Digital economy: preconditions and stages of formation in Ukraine and in the world. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment*, 6, 106–107 [in Ukrainian].
11. Liashenko V. I. (2017). *Digital modernization of Ukraine's economy as an opportunity for breakthrough development*. Kyiv [in Ukrainian].
12. The Ministry of Defense publishes a framework of digital competence for citizens. Government portal (2021). Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-oprilyudnyuye-ramku-cifrovoyi-kompetentnosti-dlya-gromadyan> [in Ukrainian].
13. DQ Global Standards Report. Common Framework for Digital Literacy, Skills and Readiness. DQ Institute. 2019. Retrieved from <https://www.dqinstitute.org/wp-content/uploads/2019/03/DQGlobalStandardsReport2019.pdf> [in English].
14. Description of digital competence for citizens of Ukraine: Ministry of Digital Transformation of Ukraine (2021). Retrieved from https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoyi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf [in Ukrainian].
15. Shmatkov D. I. (2021). Legal aspects of Digital Competence Content: Systemic Review of Literature. *Pravo ta innovatsiine suspilstvo*, 1 (16), 169–176 [in Ukrainian].
16. Sienkevych O. F. (2018). Methodological approaches to the transformation models of digital economy and society. *Ekonomichni horyzonty*, 4(7), 146–154 [in Ukrainian].
17. Sirugue, C. (2017). Industry 4.0: An opportunity to re-industrialize Europe. *The European files, Industry 4.0: The New Industrial Revolution for Europe*, 45. Retrieved from <https://www.europeanfiles.eu/wpcontent/uploads/2017/05/The-European-FilesIndustry-4.0-Issue-45-january-2017.pdf> [in English].
18. Bilousov Ye. M. & Borysov I. V. et al. (2021). Concept «Industry 4.0»: Implementation Problems and certain legal aspects of its implementation in Ukraine (S. V. Hlibko, ed.). Kharkiv: NDI prav. zabezp. innovats. rozvytku NAPrN Ukrainy [in Ukrainian].
19. Law of Ukraine on Stimulating the development of digital economy in Ukraine. 1667-IX (2021, July 15). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text> [in Ukrainian].

20. Law of Ukraine on the Principles of state regulatory policy in the field of economic activity № 1160-IV (2003, September 11). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text> [in Ukrainian].
21. Mamuta, M. V. & Sorokina, O. S. (2015). Introduction to microfinance. *Globalnye rynki i finansovyy inzhiniring*, Vol. 2, No. 2, 143–156 [in Russian].
22. Law of Ukraine on Cloud Services №2075-IX (2022, February 17). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2075-20#Text> [in Ukrainian].
23. Decree of the President of Ukraine on Strategy of Sustainable Development «Ukraine-2020» №5/2015 (2015, January 12). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> [in Ukrainian].
24. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine on Plan of measures to implement the concept of e-democracy development in Ukraine for 2019-2020 № 405-r. (2019, June 12). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
25. Principles of Toronto. Key reform priorities in Ukraine for 2019-2023. Retrieved from <https://dejure.foundation/library/pryntsy-py-toronto> [in Ukrainian].
26. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine on Plan of measures to implement the concept of e-democracy development in Ukraine for 2019-2020 №405-r (2019, June 12). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
27. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on Amendments to some resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the functioning of official websites of executive authorities № 493 (2019, June 12). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
28. Ministry and Committee of Digital Transformation of Ukraine. Retrieved from https://thedigital.gov.ua/news/rozpochalisya-elektronni-konsultatsii-z-gromadskisty-shchodo-proektu-natsionalnoi-strategii-zakhistu-ditey-v-tsifrovomu-seredovishchi-na-2021-2026-roki?fbclid=IwAR0tM_rD2il3ioyRTwkgCHzCVH9ko-WSavFiGwXc6oDThRmRwpQn8yGsfIU [in Ukrainian].

KHAUSTOVA MARYNA

PhD in Law, Senior Researcher of the Scientific and Research institute of providing legal framework for the innovative development of NALS of Ukraine

THE CONCEPT OF DIGITALIZATION: NATIONAL AND INTERNATIONAL APPROACHES

Problem setting. Digitalisation is one of the defining trends in human civilization, forming a more inclusive society and better governance, expanding access to health care, education and banking, improving the quality and coverage of public services, expanding the way people work together, and enabling people to benefit greater variety of goods at lower prices. The Covid-19 pandemic has demonstrated the importance and need for digital technologies for the well-being of the population and the development of economies.

Today in Ukraine a large number of normative legal acts are being developed for the development of the digital economy, development concepts and programs are being adopted. However, the processes of digitalization of Ukrainian society have not yet been finalized and require further research and implementation of new tools and measures, in particular taking into account international legal practice in this area.

Analysis of recent researches and publications. For a comprehensive understanding of the concept of digitalization and digital transformation should refer to the teachings of prominent domestic and foreign scholars. In this regard, among which are the studies of A. McAfee, S. Brennan, D. Kreiss, P. Weil, S. Warner, Yu. O. Nikitin, O. A. Burbelo, G. O. Tkachuk, G. G. Чмерук, B. P. Kralich, I. A. Burlakova. Their research can be used as a basis for defining the concept of digital transformation.

Target of the research. The purpose of the article is to systematize the concept of digitalization, to analyze the international experience in the field of digitalization of society for the introduction into the domestic legal system of positive legal experience in the regulation of digital relations; outline the ways and measures that are necessary for further work for the effective use of digitalization tools to improve economic and political relations in Ukraine.

Article's main body. The article analyzes national and international approaches to the nature and significance of digitalization, and the actions of states in the direction of further implementation of digitalization of society. It is determined that in the countries of the European Union the estimated indicator of the level of technological development and the degree of introduction of innovative technologies in the digital society is used – the DESI Index. It is emphasized that

digitalization is not limited to the exclusive use of technology; it is characterized by a change in culture, integrated into all areas of work, and a transformation in the management of different teams. Domestic achievements that were formed under the influence of globalization processes and modern international legal practice in the field of digitalization are analyzed, namely, institutions established in Ukraine and adopted regulations in the field of digitalization of Ukrainian society. It is concluded that the state regulation of the development of the digital sector of society requires the formation and action of institutional, legal, economic, organizational, socio-psychological and technical-technological mechanisms with a wide range of methodological tools for each of them.

Conclusions and prospects for the development. Thus, the state regulation of the digital sector of society requires the formation and operation of institutional, legal, economic, organizational, socio-psychological and technical-technological mechanisms with a wide range of methodological tools for each of them, comprehensive and systematic application of which will increase quality, competitiveness, manufacturability of products, optimizes the processes of production and marketing; activates the implementation of the digital transformation of existing and the formation and active development of new high-tech industries, which together will ensure the dynamic and effective development of the digital society sector in Ukraine

Key words: digitalization, digital transformation, state policy, Industry 4.0., Digital development of human capital, digitalization of EU economy, digital society.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Хаустова М. Г. Поняття цифровізації: національні та міжнародні підходи. *Право та інновації*. 2022. № 2 (38). С. 7–18.